

Saksa kulttuurien välisessä dialogissa

Saksan viestintätieteiden yhdistyksen (DGPUK) tämän vuoden vuosikonferenssin yleisteema "Saksa kulttuurien välisessä dialogissa" oli ajankohtainen sekä kulttuurienvälisen yhteentörmäysteorian (Huntington) että Saksan ja Iranin suhteiden ja maan sisällä esiintyvien asenteiden takia.

Toukokuussa järjestetyn seminaarin teema ei kuitenkaan kiinnostanut alan tutkijoita riittävästi. Tutkijoiden mielenkiinto kohdistui konkreettisiin kysymyksiin eikä saksalaisuutta yleisenä kategoriana juurikaan pohdittu. Naistutkijoiden esitykset puuttuivat täysin. Toisin kuin Suomessa, päiviin osallistujat olivat lähinnä korkeissa viroissa olevia professoreita ja muita vaikuttajia – opiskelijoita ei juurikaan näkynyt. Alan tieteelliset kustantajat olivat kuitenkin läsnä, samoin maan media ja poliittiset tahot.

Seminaarin poliittista painoarvoa lisäsi ulkoministeri Klaus Kinkelin alustus ja osallistuminen paneelikeskusteluun suoraan Bosniaan tekemätään matkalta 9. toukokuuta. Hän korosti muun muassa, että informaation puute on suuri ongelma Saksan ja islamilaisen maailman välillä molemmiin puolin ja että Turkin merkitys strategisena sillanrakentajana on merkittävä.

Kulttuurienväläinen dialogi ei kuitenkaan merkitse arvorelativismia esimerkiksi ihmisoikeuksien kohdalla. Ääriainesten ja valtioterorismia harrastavien kanssa ei käydä mitään dialogia, sanoi Kinkel. Vaikka EU:n ulkoministerit päättivät Luxemburgissa vahvistaa suhteitaan Turkkiin kaikin puolin, ei Turkki voi Kinkelin mukaan nyt nähtävissä olevana aikana tulla EU:n jäseneksi. Syynä ei ole kulttuuri, vaan ihmisoikeusrikkomukset, konflikti kurdien kanssa sekä taloudelliset ongelmat.

Toisin kuin televisiossa, Kinkel esiintyi vapaasti ja pateettisesti varsinkin selostaessaan Saksan ulkopoliittikan päiväkohtaisia ratkaisuja. Hän korosti ääntään voimak-

kaasti kiihdyttäen, että bosnialaisen täytyy itsensä palauttaa maahan monikulttuurinen yhdessäolo: "Meidän on tehtävä kaikkemme, että Bosniaasta tulee kulttuurien välisen dialogin symboli."

CNN vaikuttaa turvallisuusneuvostossa

Kinkel osallistui myös paneeliin, jossa hänen esitystään kommentoitiin.

Professori Bassam Tibi Göttingenin yliopistosta, joka edusti saksalaisia muslimeja, korosti mm. kasvatusarvojen erilaisuutta Saksassa (individualismi: "Nimeni on Klaus") ja Syyriassa (kollektiiviset arvot: "Olen tästä klaanista"). Saksan UNESCO-toimikunnan pääsihteeri Traugott Schöfthaler oli tästä toista mieltä. Hänen mielestään kulttuuri ei ole suljettu käsitys, vaan ihminen itse valitsee moniarvoisessa, demokraattisessa maassa. Hän ei nähnyt käsitteelle "saksalainen kulttuuri" tai "kulttuurikansakunta" sisältöä, koska on olemassa monenlaista saksalaista kulttuuria.

Yleisökysymyksissä Kinkelilta kysyttiin lisäksi Saksan ihmisoikeuspolitiikasta suhteessa Kiinaan sekä millaisena hän näkee median roolin ulkopoliitikassa. Kinkel vastasi kommentteihin ja kysymyksiin vapaasti ja tunnevaltaisesti. Saksa ei hänen mielestään ole vain talous- vaan myös kulttuurimahti. Ulkomainen turvallisuuspolitiikka on nyt entistä vaikeampaa, koska mukana on myös ihmisoikeuskysymys.

Kiinaa koskeissa päätöksissä talouden rinnalla ovat tärkeitä ihmisoikeudet, kuten työolosuhteet. Asiasta ei ole kuitenkaan eurooppalaista konsensusta. Tiedotusvälineiltä hän toivoi vähemmän sensaatioita ja enemmän syvällistä paneutumista kriisin historiaan. Kinkel totesi, että kun hän vieraillee Japanissa, mukana on 50 toimittajaa ja talousmiestä, mutta kun menee Afrikkaan, mukana ei ole näistä ketään. Jo alustuksessaan Kinkel oli viitannut YK:n pääsihteeri Boutros Boutros-Ghalin sanoihin siitä, että "CNN on turvallisuusneuvoston 16. jäsen".

Uusi maailmanjärjestys

Seminaarin tutkimuspäivät avasi 7.5. Hessenin presidentti Hans Eichel sekä Giessenin yliopistomestari Manfred Mutz. Eichel korosti maailmassa olevan menossa murros kohti uutta maailmanjärjestystä, jossa taloudelliselle integraatiolle ei hänen mukaansa ole vaihtoehtoa. Kulttuurienvälisestä kamppailua ei käydä eri uskontojen, vaan fundamentalismin ja dogmatismien tai sivistyksen välillä. Tärkeää olisi myös ulkomailla olevien saksalaisten ryhmien tuleminen enemmän näkyville esim. Latinalaisessa Amerikassa ja Venäjällä.

Varsinaiset avauspuheenvuorot pitivät professorit Gunter Bentele (Leipzigin yliopisto, DGPUK:n puheenjohtaja) ja Heinz Bauer (Giessenin yliopiston presidentti). Bentele korosti saksalaisen itseymmärryksen, identiteetin, löytämisen tärkeyttä muuttuvassa maailmassa, Bauer yliopistojen kansainvälistymisen merkitystä.

Tutkimusesitelmiä kuultiin kaksi. Giessenin yliopiston professori Siegfried Quandt käsitteli kulttuuristen erojen merkitystä yhteiskunnassa. Hän eritteli mm. erilaisia maahanmuuttajiin sovellettavia yhteiskuntapoliittisia malleja: assimilaatiota (kuten Yhdysvaltoihin muuttaneet saksalaiset), integraatiota (kuten kiinalaiset Yhdysvalloissa), ja multikulttuurista rinnakkaineloa (kuten turkkilaiset Saksassa). Professori Georg Ruhrmann pohti alustuksessaan mm. äärioikeistolaisuuden nousua ja internetin käyttöä, sekä sitä, voidaanko suvaitsevaisuuskampanjoilla saavuttaa haluttuja tuloksia.

Olimme 8. toukokuuta Frankfurter Allgemeine Zeitungin vieraina. Toimituspäällikkö May esitteli suuren lehtitalon kehitysnäkymiä ja kertoi, että kaikki alalla on nyt muutostilassa, mutta hän uskoo silti painetun sanan merkityksen säilyvyyteen. Tilaisuudessa esitti tervehdyksen myös Hessenin tiedeministeri Homann-Deuhardt, joka oli koko päivien ainoa naisalustaja. Varsinkin tutkijoiden mielestä hänen alustuksensa oli

yksi parhaista. Ministeri kritikoii Huntingtonin teesiä kulttuurien välisestä yhteentörmäyksestä ja korosti sen sijaan dialogia. Saksan olisi hänen mukaansa kehitettävä kommunikaatio- ja kulttuuripolitiikkaansa eikä vain jätävä ta- lousmahdiksi.

Osallistuin työryhmän "Medienpädagogik" työskentelyyn, jonka puheenjohtajana toimi professori Bernd Schorb (Leipzigin yliopisto). Esittelin suomalaista opetusta ja tutkimusta, jonka todettiin olevan edellä Saksan tilannetta. Saksalainen tutkimus kohdistuu mm. identiteettikysymyksiin, nuorisokulttuuriin ja vastaanotto- tutkimukseen. Schorb, joka vastaa Leipzig'n Erasmus-vaihtoista, haluaisi kehittää yhteistyötä Tampereen yliopiston kanssa. Samaa toivoi yhdistyksen puheenjohtaja Bentele ja Giessenin professori Quandt.

Saksassa katsotaan yleisesti, että tietoyhteiskunnan (oikeammin "Informations- und Medien-gesellschaft") mediapedagogiikka on aikakauden yleistä pedagogiikkaa, jonka keskeisiä käsitteitä ovat viestintä- ja mediakompetenssi sekä -valmiudet (Kompetenz, Fähigkeit). Esimerkiksi Bertelsmann konsernin laatimassa tulevaisuuden mediastrategiassa media-kompetenssin (eli mediapedagogiikan) edistäminen on esitetty keskeisenä tehtävänä.

Dortmundin yliopistossa

Dortmundin yliopistossa vierailuni sattui samaan aikaan, kun siellä vieraili Silesian (Katowice) yliopiston rehtori Tadeusz Slawek seurueineen, johon kuului mm. dekaani Jan Iwanek. Puolalaisvaltuuskunnan sekä minut otti vastaan Dortmundin yliopiston johto rehtori Albert Kleinin johdolla. Yhteistyö koski erityisesti journalistikoulutusta- ja tutkimusta, sekä media-alaa yleisesti. Dortmundin yliopisto on tutkimustoiminnassa Hampurin ja Mainz'n yliopistojen ohella Saksan merkittäviä keskuksia.

Isäntäni professori Gerd Kopperin ja professori Hans Bohrmannin mukaan Dortmundin Erich-

Brost-Institut für Journalismus in Europa pyrkii määrätietoisesti kouluttamaan journalisteja eurooppalaiseen ajattelutapaan. Brost itse joutui aikanaan lähtemään maanpakoon natsiajan Saksasta, mutta palasi myöhemmin takaisin.

Dortmundissa haluttaisiin Tampereen tulevan mukaan joko tutkimustoimintaan tai koulutukseen. Myös puolalaiset ovat halukkaita kehittämään suhteita Tampereen kanssa. Silesian yliopisto oli vuoteen 1968 saakka osa Krakovan yliopistoa, jonne tein Tampereen yliopiston rehtorin matka-avustuksella esitelmämatkan vuonna 1996.

Esitelmäni professori Gerd Kopperin tutkimusseminaarissa Suomen mediapolitiikasta EU:n uutena jäsenmaana otsikolla Auswirkungen der Europäischen Medien- und Kommunikationspolitik am Beispiel eines neuen EU-Mitgliedslandes. Puhuin myös koko laitoksen opettajakokouksessa Suomesta ja Tampereen yliopistosta sekä esitin valmiuteni erityisesti tutkimusyhteistyöhön ja mahdollisesti opiskelijavaihtoonkin, jota täytyy kuitenkin erikseen tutkia esimerkiksi saksan kielen taidon osalta.

TAPIO VARIS

TIEDOKSI

WWW-palveluita tutkijoille

NORDICOM, Pohjoismainen viestintätutkimuksen tietopalvelu on siirtänyt osan palveluistaan tietoverkkoon. Kesästä 1997 lähtien siellä on myös NORDICOMin tietokanta NCOM, joka sisältää kirjallisuusviitteitä pohjoismaisesta tiedotus- ja viestintätutkimuksesta. Tietokannan kate alkaa 1970-luvun puolivälistä. Hakusanoina voi käyttää englantia, sillä kaikissa viitteissä on englanninkieliset asiasanat ja julkaisun otsikko on käännetty englanniksi. Kaikki viitteet sisältävät myös lyhyen tiivistelmän, joka on kirjoitettu skandinaavisilla kielillä tai englanniksi. Tietokanta sisältää viitteitä kirjoitusta, raporteista, tutkielmista, artikkeleista ja konferenssipapereista. Tietokanta löytyy Tanskan Statsbibliotekeitin www-sivuilta osoitteesta: <http://www.sb.aau.dk/>

Tieteellisiä lehtiä seuraava Communication Contents -julkaisu on myös Internetissä. Palvelu kattaa nyt yli 70 lehteä eri maista. Jokaisesta lehdestä on saatavissa ainakin sisällysluetteloja, useista myös artikkelien tiivistelmiä tai kokonaisia artikkeleita. Mukana on perinteisten joulunlehtien verkkoversioiden lisäksi myös ainoastaan verkossa ilmestyviä lehtiä. Osa sisällysluetteloista saadaan yhdysvaltalaisesta UnCover-tietokannasta. Palvelu löytyy osoitteesta: <http://www.uta.fi/laitokset/tiedotus/english.html>. Communication Contents -palvelua ylläpidetään Suomen NORDICOMissa.

Ruotsin NORDICOMin www-sivuja kannattaa myös käydä katsomassa osoitteesta: <http://www.jmg.gu.se:8002/ncom/sv/Nordicom-sv.html>. Siellä on mm. tietoa uusimmista julkaisuista. NORDICOM Review -lehti löytyy kokonaisuudessaan verkosta. Sen lukemiseksi tarvitaan Netscapen lisäksi Acrobat Reader -ohjelma, jonka saa maksutta Internetistä.

Suomen tieteelliset kirjastot ovat parin vuoden ajan rakentaneet virtuaalikirjastoja: opasta In-

tettiin eri tietealojen tiedonlähteille. Projekti hallinnoi Jyväskylän yliopiston kirjasto. Tänä kesänä viestintä ja journalismi on saanut oman virtuaalikirjastonsa, jonka on koontanut tiedottaja Pirjo Rauhala Tampereen yliopiston kirjastosta. Virtuaalikirjaston pääsivuille pääsee osoitteella: <http://www.jyu.fi/~library/virtuaalikirjasto/> ja viestinnän ja journalismin linkkejä pääsee katsomaan suoraan osoitteella: <http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/virtuaali/viestinta/>

E.P.

Lapset ja mediaväkivalta - Unescon selvitys Pohjoismaissa

Ruotsin NORDICOM hallinnoi Unescon alaista selvitys- ja tietopalveluhanketta, jonka tarkoituksena on koordinoita ja tehostaa lapsiin ja mediaväkivaltaan liittyvää tutkimusta. Tämän "International Clearinghouse on Children and Violence on the Screen" projektin tieteellisenä johtajana toimii Ph.D. Cecilia von Feilitzen Ruotsista. Tarkoituksena on luoda kansainvälinen alan tutkijoiden verkko, julkaisua newsletter-julkaisua ja vuosikirjaa. Ensimmäinen numero newsletteria "News on Children and Violence on the Screen" on jo ilmestynyt. Sen ja muuta tietoa projektista voi tilata Eva Gidsäteriltä NORDICOMista, puh. +46-31-773 1216 tai sähköpostilla eva.gidsater@img.gu.se.

E.P.

KIRJAT JA RAPORTIT

KAUHANEN, Erkki A.
The river of ink : media epistemology, ontology and imagology in the light of science, pseudoscience and technology material in six major Finnish newspapers in 1990 : a discourse analytical study. - Helsinki : University of Helsinki, 1997. - 354 s., 119 liites. - 952-90-8789-6. - Väitöskirja.

KOKKO, Leena & UPANNE, Maila
Itsemurha ja journalismi. - Helsinki : Stakes, Itsemurhien ehkäisyprojekti 1992-96, 1997. - 32 s. - (Toimintamalleja 1997, 4). - 951-33-0349-7.

NIEMINEN, Hannu
Communication and democracy : Habermas, Williams and the British case. - Helsinki : Finnish Academy of Science and Letters, 1997. - 223 s. -(Suomalaisen tiedeakateman toimituksia, Humaniora, nide 288). - 951-41-0824-8.

PUHEENVUOROJA identiteetistä : johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen / Toim. Kalle Virtapohja. - Jyväskylä : Atena, 1997. - 163 s. - 951-796.064-6.
Sisältää mm. artikkelit: Media alueellista identiteettiä rakentamassa (Jaana Hujanen), Julkisen palvelun yleisradiotoiminta ja keskiluokkaisuuden ihanne (Raimo Salokangas), Urheilusankarit ja suomalaisuus (Kalle Virtapohja), Media ja identiteetti (Anu Mustonen).

RADIO research in Denmark, Finland, Norway and Sweden / Ulla Carlsson (ed.). - Göteborg : Nordicom, 1997. - 249 s. -(Nordicom Review, 1997/1).

Sisältää mm. artikkelit: From broadcasting research to media studies : a historical review and analysis of radio research in Finland (Taisto Hujanen), Democratization of communication as an utopia : experiences from Finnish radio reform in the 1980s (Taisto Hujanen), Radio news : the Finnish News Agency and the Finnish Broadcasting Company (Raimo Salokangas), Radio as a domestic medium : towards new concepts of the radio medium (Erja Ruohomaa), Why does the radio go unnoticed (Pertti Alasuutari), Gender in audience research (Raija Sarkkinen), The development of radio and radio research : perspectives towards a new order (Pertti Kempainen).

SALOKANNEL, Marjut
Ownership of rights in audiovisual productions : a comparative

study. - The Hague : Kluwer Law International, 1997. - 383 s. - 90-411-0415-1 - Väitöskirja.
WRITING media histories : Nordic views / Raimo Salokangas, James Schwoch and Kalle Virtapohja (eds.). - Jyväskylä : University of Jyväskylä, 1997. - 181 s. - (Publications of the Department of Communication, University of Jyväskylä, 17). - 951-39-0028-2.
Sisältää artikkelit: Bibliographical and material bases for studies in media history and structure (Jette Drachmann Sollinge), Context comes first - Or does it? (Raimo Salokangas), The need of comparative approaches (Lennart Weibull), Television, Chechnya, and national identity after the cold war : whose imagined community (James Schwoch), Film in history, film as history (Anne Marit Myrstad), "Unforgettable.... Television, Memory, History" (Mimi White), Listening in with Pierre Bourdieu (Dag Nordmark), Approaches to the history of Finnish sports journalism (Kalle Virtapohja).

YLEINEN mielipide 1997 / koontanut Pertti Suhonen. - Helsinki : Tammi, 1997. - 271 S. - (Hanki ja jää). - 951-31-0970-4.

ARTIKKELIT

GERLANDER, Maija & TAKALA, Eeva
Relating electronically : interpersonality in the Net. - Nordicom-Information (1997) : 2-3, ss. 25-28.

HEISKANEN, Jukka-Pekka
Pienlehdet muutoksen merkkeinä. - Teoksessa: Ruohonjuurista elämänpuuksi / Toim. Tuula Heima-Tirkkonen, Tarja Kallio-Tammisen & Tove Selin. - Helsinki : Vihreä Sivistysoito ry., 1996. - 951-97115-3-8, ss. 62-65.

HELLE, Merja
Sanomalehdet tietokantakustantamiseen : toimituksellisen työn muutosmahdollisuuksista. - Julkaisussa: Kehittävää työntutkimusta.

musta sosiologipäivillä -96. - Helsinki : Helsingin yliopisto, 1996. - (Työpapereita / Helsingin yliopisto, kasvatustieteen laitos, toiminnan teorian ja kehittävästä työntutkimuksen yksikkö, 1996/4). - 951-45-7437-0, ss. 25-45.

JYRKIÄINEN, Jyrki & SAURI, Tuomo

The mass media in Finland : trends in development. - Teoksessa: Media trends 1997 in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden : descriptive analyses and statistics / Ulla Carlsson & Eva Harrie (ed.). - Göteborg: Nordicom, 1997. - (Nordic media trends, 3), ss. 37-54.

LUOSTARINEN, Heikki

Media, yhteiskunta ja mediayhteiskunta. - Yliopistotieto (1997) : 1, ss. 49-57.

Alustus Viestintäalan koulutuksen kehittämisstrategiat - seminaarissa.

LUOSTARINEN, Heikki

'The quiet Finn' : national stereotypes, politics and the media in a small country. - Scottish Affairs (1997) : 20, ss. 116-132.

MORING, Tom

'Amerikaniseras' politiken? : mediaförändring, valjarmobilitet och nya former för val i samverkan. - Teoksessa: Pro fakultate: festskrift till Sten Berglund. - Vasa : Åbo Akademi. - 1239-873X, ss. 77-104.

RIDELL, Seija

Seuraan uutisia, olen siis olemassa. - Mediavirtuoosi (1997) : kesä, ss. 18-24.

TAPPER, Helena

Information society as a late modern society : media and information environment for individuals? - Nordicom-Information (1997) : 2-3, ss. 21-23.

VÄLIVERRONEN, Esa

Mediat ympäristöpolitiikan areenana. - Liiketaloudellinen aikakauskirja (1997) : 2 ss. 186-192.

NORDISKT NÄTVERK FÖR FORSKARUTBILDNING OM PUBLIC SERVICE OCH ELEKTRONISKA MEDIER

Fyra elektroniska arbetsgrupper inleds!

Det nordiska nätverket för forskarutbildning inom medier och kommunikation fortsätter sedan årsskiftet under temat public service och elektroniska medier. Den nya verksamhetsperioden löper från 1997 till 1999. Trots ett specifikt tema fortsätter nätverket att koordinera generellt nordiskt samarbete inom området. Nätverket finansieras av Nordisk Forskarutbildningsakademi (NorFA).

Arbetsgrupperna inleds i början av höstterminen. Antalet grupper är fyra och de har var sitt speciella tema. Deltagarna håller kontakt via e-mail och samlas för koordinering i Åbo i december. Namnen på grupperna är angivna nedanför (namnet på koordinatör inom parentes).

Deltagande i grupperna är öppet för alla doktorander inom journalistik, medier och kommunikation! Speciellt grupperna 1-2 har så pass bred orientation att man inte behöver syssla med just public service -problematik. Du kan anmäla dig genom att kontakta koordinatör för gruppen via e-mail. Koordinatör kan ge närmare upplysningar om gruppens program, arbetssätt och om deltagandet i koordineringsseminariet. Koordineringsseminariet ordnas i samband med konferensen "The Future of Public Service: European Trends in Culture and Media Policies" i Åbo, Finland, den 11.-13. december 1997.

Arbetsgrupperna:

1. KONKURRENS, EKONOMI OCH STRUKTURER I ELEKTRONISKA MEDIER

(Henrik Søndergaard, Institut for Film- og Medievidenskab, Københavns Universitet, e-mail henriks@coco.ihl.ku.dk)

2. MÖTET MED KOMMERSIELL MEDIEKULTUR; PRODUKTION, PROGRAMUTBUD, RECEPTION

(Poul Erik Nielsen, Institut for Informations- og Medievidenskab, Aarhus Universitet, e-mail pnielsen@imv.aau.dk)

3. LEGITIMITETSSTRATEGIER FÖR PUBLIC SERVICE; DEMOKRATI, MEDBORGARSAMHÄLLE, PUBLIK, VÄRDEN OCH MÅLSÄTTNINGAR

(Olle Findahl, Institutionen för medier och kommunikation, Umeå Universitet, e-mail olle.findahl@medkom.umu.se)

4. PUBLIC SERVICE OCH ELEKTRONISKA MEDIER; INTERNATIONELLT PERSPEKTIV

(Ullamajja Kivikuru, Institutionen för kommunikationslära, Helsingfors Universitet, e-mail kivikuru@valt.helsinki.fi)

För mera information om nätverket kontakta koordinatör **Taisto Hujanen**, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Tammerfors universitet, P.O. Box 607, FIN-33101 Tammerfors, Finland; tel. +358 3 2156 299, fax +358 3 2156 248, e-mail titahu@uta.fi.